

De 16 vragen van Linda aan Albert Visscher

Jacob Joling stelde een vraag aan Albert Visscher en gaf zo de “pen” door aan Albert, die aan de wieg stond van het Flevolander schaap. Ik belde Albert voor het stellen van de vragen. In overleg heb ik de 16 vragen gemaild en Albert heeft het met de antwoorden teruggestuurd. Natuurlijk zijn het andere vragen geworden... Albert heeft immers zelf geen schapen.

De antwoorden van Albert zijn leerzaam voor alle schapenhouders met Flevolandse!

Albert geeft aan dat we meer gebruik mogen maken van zijn kennis! Dat moeten we zeker doen volgens mij!

1. Stel je even voor, wie ben je, waar woon je, gezinssamenstelling enz.

Ik ben Albert Visscher, en ongeveer 70 jaar geleden geboren in Schoonebeek (Z.O. Drenthe). Mijn vader had op zijn ouderlijk bedrijf een grote kudde Schoonebeekers. Zodat je zou kunnen zeggen dat ik erfelijk belast ben met schapen.

Ik woon nu met mijn vrouw in het kastelendorp Langbroek (gem. Wijk bij Duurstede). We hebben samen 4 kinderen en 7 kleinkinderen en de achtste is op komst.

Voor mijn pensionering heb ik 35 jaar gewerkt in het schapenonderzoek van het IVO “Schoonoord” in Zeist en zijn latere opvolgers zoals wat nu Livestock Onderzoek heet. Mijn verantwoordelijkheid omvatte alle aspecten van de schapenteelt, zoals fokkerij, slacht- en vleeskwaliteit en voortplanting.

Albert Visscher zoals wij hem kennen.

2. Je hebt de Flevolander mede ontwikkeld, wat was de opdracht?

De opdracht was simpel; verhoog de efficiëntie van de lamsvleesproductie door verhoging van de frequentie van werpen en de grootte van de worp. Het was en is natuurlijk verbazingwekkend dat een ooi met een draagtijd van slechts 5 maanden, maar één keer per jaar aflamt. En verder dat er gemiddeld maar 1.7 lam geboren werden terwijl er toch ten minste 2 spenen onder een ooi zitten. De opdracht was dus ontwikkel een kruisingssysteem, waarin de ooiën elke 8 maanden af kunnen lammen en ten minste 3 lammeren brengen. Modelberekeningen toonden aan dat een verdubbeling van de lamsvleesproductie per ooi per jaar mogelijk was. Het gebruik van hormonen is altijd uitgesloten. Er werd wel uitgegaan van het grootbrengen van lammeren aan de zgn. 'lambar', omdat dat systeem net in ontwikkeling was (1970). U moet niet vergeten dat de voerkosten per ooi de grootste kostenpost is in de schapenhouderij.

Eerst ging het om het ontwikkelen van een driewegkruisingssysteem waarbij de uitgangsrassen (Fins Landras en Ile de France) zuiver moesten worden gehouden. Dit bleek in de loop van het onderzoek veel te ingewikkeld om te organiseren in de Nederlandse schapenhouderij. Zie voor de achtergrond hiervan één van de volgende vragen.

3. Waarom heb je gekozen voor een kruising tussen het Fins landras en de Ile de France, waren er ook nog andere opties?

Als vruchtbaar ras was de Romanov ook in beeld maar die was toen (1970) nog niet beschikbaar voor Nederland als gevolg van een deal tussen Rusland en Frankrijk. Als alternatief voor de Ile de France hebben we ook de Dorset Horn en het Merino Vleesschaap onderzocht. Deze vielen allebei af. De eerste vanwege de mindere slachtkwaliteit (te veel vet). En de slachtkwaliteit was belangrijk omdat het eindproduct van de driewegkruising moest kunnen concurreren met de gangbare Texelaar lammeren. En het Merino Vleesschaap viel af vanwege zijn slechtere capaciteit om buiten het seizoen af te lammen.

4. Wat waren je verwachtingen met het "project" Flevolander" Waar het stamboek uit voort kwam? Zijn die verwachtingen uitgekomen? Waarom wel of waarom niet

De verwachtingen waren hoog gespannen. Modelberekeningen van het LEI toonden aan dat met de Flevolander 100 gulden per ooi per jaar meer was te verdienen dan met de gewone Texelaar. Die verwachtingen zijn in de praktijk niet altijd uitgekomen. En dat kwam vooral doordat naast de komst van een nieuw ras ook een heel nieuw management eigen gemaakt moest worden. Verder speelden de sociale aspecten van de introductie van een nieuw ras een grote rol. Een dergelijk introductie trekt namelijk niet altijd de meest geschikte schapenhouders aan. De vraag naar fokmateriaal was zo groot dat er totaal geen selectie werd toegepast. Alles was goed als er maar Flevolander op stond. En je kon dat als stamboek deze handelwijze ook niet verbieden natuurlijk. De nadruk op vruchtbaarheid was zo groot dat eigenschappen als ontwikkeling en bespiering te weinig aandacht kregen. Dat is volgens mij één van de redenen dat de huidige

Flevolander minder ontwikkeld en minder bespied is dan het fokmateriaal wat wij afleverden

5. Wat was de werkwijze in het ontwikkelingsproces? Hoe ging het kruising proces. Zijn er goede eigenschappen verloren gegaan?

In de eerste fase van het onderzoek hebben we de geïmporteerde rassen Fins Landras (FL) en Ile de France (IdF) vermeerderd en vervolgens onderling gekruist d.w.z. FL ram x IdF ooi en maar ook IdF ram x FL ooi. Op deze manier kregen we twee typen gekruiste (F_1) ooiën die duidelijk verschilden in prestatie naar later bleek. De F_1 rammen werden geslacht. De gekruiste ooiën en hun raszuivere tijdgenoten werden gedekt door Texelse rammen voor het leveren van de eindproducten (slachtlammeren). Al deze ooiën werden onderworpen aan de 8-maandse cyclus. Toen de resultaten gunstig waren zijn we gaan nadenken hoe we deze driewegkruising in de praktijk zouden moeten introduceren, vergelijkbaar met kruisingen in de varkenshouderij. We zouden fokbedrijven voor de FL en de IdF moeten hebben. En vermeerderingsbedrijven voor het maken van de F_1 kruisingsooiën. Deze bedrijven zouden het jonge vrouwelijke fokmateriaal moeten leveren aan de productiebedrijven die de vleeslammeren zouden produceren uit Texelse rammen. Dit zou betekenen dat er een nieuwe organisatie structuur opgezet zou moeten worden die in de Nederlandse schapenhouderij onbekend was. Bovendien willen schapenhouders graag een eigen vrouwelijke aanfok produceren terwijl de bijproducten van de driewegkruising een lage slachtwaarde hebben. Daarom is besloten om de driewegkruising terug te brengen tot een enkelvoudig kruising van de Flevolander met Texelaar voor de productie van slachtlammeren. We hebben toen een fokprogramma opgezet om uit de voortgezette kruising van de beste F_1 ooiën met F_1 rammen een nieuw ras te fokken die we later heel toepasselijke de Flevolander hebben genoemd. In eerste instantie begonnen we, zoals uitgelegd, twee typen F_1 ooiën en rammen, in de volgende generatie hadden we al 4 typen F_2 ooiën te onderscheiden die ook verschillend goed produceerden. Door deze werkwijze konden we 2/3 van het bastaardeffect behouden. Vanaf de F_3 generatie zijn we dieren gaan introduceren in de praktijk onder begeleiding van de voorlichtingsdienst die toen nog bestond. Er zijn volgens mij geen eigenschappen verloren gegaan maar de gewichtsonwikkeling en de bespieding is wel achteruitgegaan. Deze zijn overigens met een gerichte selectie gemakkelijk terug te winnen.

Albert tijdens het onderzoek naar eigenschappen van de Flevolander

6. Wat is volgens jou de beste voerbalans voor een Flevolander?

Ik begrijp bedoeling van deze vraag niet goed. De belangrijkste momenten in een productie cyclus van 8 maanden zijn wat de voerbehoefte aangaat: de weken voor en in de dekperiode, laatste weken van de dracht en de eerste weken van de lactatie. De weken voor de dekperiode is de zoogperiode. De laatste weken van de dracht zijn belangrijk voor de vitaliteit van de lammeren en de voorbereiding van de uier op de lactatie. De balans is optimaal wanneer de oaien aan het einde van elke volgende cyclus (aflammen) in een goede werkconditie zijn. Dit betekent dat er vitale lammeren worden geboren bij een moeder die zoveel melk geeft dat de lammeren meer dan 300 gram groeien.

7. Hoe is volgens jou het beste fokprogramma, wanneer zit een Flevolander het best in de cyclus?

Het verstandigste is om twee volledig gescheiden koppels te houden die precies 4 maanden achter elkaar aanlopen, als het systeem van de 8-maandse cyclus wordt toepast.

Het is dan ook niet verstandig om oaien als ze in een dekseizoen niet gedekt zijn of niet drachtig blijken te zijn, door te schuiven naar de volgende groep. Als je dat namelijk wel doet ze je in het systeem van één worp per jaar. De groepen worden bovendien ongelijk van grootte wat vaak niet praktisch is.

Omdat er maar 24 maanden in 2 jaar zitten zit je met een 8-maandse cyclus in een strak keurslijf van het dekseizoen van 35 dagen, een draagtijd van 145 dagen en een zoogtijd van 60 dagen. Als je aan dit schema houdt gaat het goed. Dat betekent ook dat je foklammeren in de groep moet laten waarin ze geboren worden. Dat heeft tot gevolg dat ze pas gedekt worden wanneer ze 8 maanden zijn waardoor ze ook iets beter uitgroeien en gelijk goed in productie komen.

Op basis van ons onderzoek is werkt de 8-maandse cyclus het best wanneer de dekseizoenen beginnen op half augustus, half april en half december. Maar het verschilt wel van jaar tot jaar afhankelijk van de temperatuur. En verder spelen conditie, vorige worpgrootte en aanleg ook een rol. We moeten ons namelijk realiseren dat de seizoensanoestrus werkt aan het begin en aan het eind van het bronstseizoen terwijl de lactatieanoestrus altijd werkt. Het kan helpen om de bronst aan het begin van het dekseizoen te synchroniseren met behulp van een gevasectomeerde ram. Omdat de voorjaarsbronst de laagste resultaten geeft, speenden we de lammeren in het voorjaar op 7 weken en lieten we het dekseizoen een week langer doorlopen zodat we een dekseizoen van 7 week hadden. In de winter dekking werd dat weer recht getrokken omdat dan de alle oaien toch wel gedekt werden.

8. Heb je tips voor het verzorgen van de lammeren waar anderen niet aan denken??

Dit is natuurlijk een onmogelijk vraag. Want iedereen heeft goede tips om lammeren groot te brengen maar die zijn allemaal verschillend. De kunst is om die tips met elkaar te delen als houders van Flevolandse.

9. Vertel eens een leuke anekdote met Flevolandse?

Zomaar drie die me te binnen schieten

In het begin van de introductie werd er door de schapenhouders soms veel geld verdiend. Alles was goed als er maar Flevolander op stond. Het was echt windhandel soms die de ontwikkeling van de Flevolander geen goed heeft gedaan. Zo belde, na een aantal jaren toen de markt een beetje verzadigd was maar er nog geen enkel eindproduct was geslacht, een Flevolander fokker op met de vraag of we nog geen ander nieuw ras in ontwikkeling hadden want van de Flevolander was de beste winst wel af.

Bij de eerste introductie in de praktijk werd ik op een weekend in paniek gebeld door een schapenhouder met de vraag of we dieren met een erfelijk gebrek hadden geleverd want verschillende lammeren waren verlamd van achteren. Na enig nadenken kwam ik tot de conclusie dat het zwaaiगत moest zijn en gaf het advies enkele dode lammeren op te sturen naar de GD. Dat leverde al snel het antwoord op van kopergebrek. Voor het instituut betekende dat we veel tijd moesten steken in koperonderzoek. Wat is de koperbehoefte van de Flevolander in vergelijking tot andere rassen zoals de Texelaar.

Bij de introductie in de praktijk kregen de schapenhouders ongeveer 30 oilammeren. We vertelden ze er nadrukkelijk bij dat ze de lammeren aan het eind van de dracht goed moest voeren omdat anders bij een gemiddelde worpgrootte van 2 lammeren, grote lammerensterfte kon voorkomen. Dat was bijna vloeken in de kerk want Texelaar oilammeren kon je niet extra voeren want dan kreeg je grote moeilijkheden bij de geboorte van het eenling lam. Het advies werd vaak tot scha en schande genegeerd want er waren verschillende oilammeren met drielingen.

10. We vertellen vaak alleen successen, maar is er ook een nadeel aan de Flevolander?

Met de goede eigenschappen wordt volgens mij te weinig aan de weg getimmerd. De Flevolander is heel duurzaam, gaat jarenlang. Daardoor kun je streng selecteren en veel vleeslammeren verkopen. De Flevolander is minder gevoelig voor zwoegerziekte. De Flevolander heeft een betere vleeskwiteit dan de meeste andere lammeren in Nederland. Bovendien is de koperbehoefte van de Flevolander groter dan van andere rassen zodat er goedkoper krachtvoer gebruikt kan worden.

De Flevolander is een echt kuddedier en heel alert waar je mee moet leren omgaan. Een nadeel is dat het witte klauwen heeft die heel gemakkelijk groeien en dus extra zorg nodig hebben. Verder is de Flevolander weinig resistent tegen maagdarmwormen in vergelijking met de Texelaar.

11. Gezondheidszorg.. heb je tips voor de leden, speciaal gericht op de Flevolander.

Het belangrijkste is een goed waarnemingsvermogen, om snel te zien als er wat aan de hand.

De klauwverzorging is belangrijk, en verdient extra zorg omdat ze wat zachter zijn dat zwarte klauwen en daardoor wat kwetsbaarder.

Ook de maagdarmworm bestrijding verdient extra aandacht omdat de Flevolander weinig weerstand tegen wormen heeft. Het maagdarmstelsel is in ieder geval wat gevoeliger dan van andere rassen.

12. Dan moet er ook nog geld verdiend worden, hoe doe je dat nu?

Door op kleine dingen, details te letten. Een voorbeeld voor mij is altijd gebleven een schapenhouder die ook lelies kweekte. Hij had veruit de beste resultaten doordat hij gewend was op details te letten bij het kweken van zijn bollen en hij paste dat ook toe bij zijn schapen. Vooral details in het dekseizoen, laatste weken van de dracht en de eerste weken van de lactatie zijn belangrijk. Een scherp waarnemingsvermogen kan daarbij goede diensten verlenen.

13. Zou je aan een studieclub deelnemen? Welke onderwerpen zou je in die studieclub voor Flevolanderhouders willen behandelen.

Ik zou wel aan een studieclub willen deelnemen maar ik heb geen idee wat de vragen zijn waar de schapenhouders op dit moment mee zitten. En of ik aan de

beantwoording van die vraag een bijdrage kan leveren. Ik wil ook wel via de mail schriftelijke vragen beantwoorden

14. Wil je nog wat vertellen wat ik ben vergeten te vragen?

De Flevolander fokkers hebben te weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheden om alle publicaties over de Flevolander up to date te houden en mij lastig te vallen met alle mogelijk vragen over de fokkerij en houderij van de Flevolandse.

15. Jacob Joling had een vraag voor je: “Wat vind je van de huidige Flevolander in vergelijking met die in het beginstadium van 30 jaar geleden?”

De Flevolander is kleiner geworden en minder bespied.

16. Welke collega of Flevolanderhouder zal ik de volgende 16 vragen stellen. Heb je ook een vraag voor hem/haar.

Ik zou aan de voorzitter Jan de Boer willen vragen wat hij ziet als de uitdagingen voor de toekomst van de Flevolander en wat hij daaraan gaat doen.

Albert heeft de volgende vraag aan Jan de Boer gesteld en zo de “pen” aan hem doorgegeven. Ik zal dan ook de volgende 16 vragen aan Jan de Boer stellen.

Dit was voor mij een makkelijke Nieuwsbrief, Albert heeft het werk gedaan. Veel leesplezier en ik weet zeker dat jullie de antwoorden net zo leerzaam vinden als wij.

Linda Wouters-Hallie

06-46063053